

zo Slovenska rastie, kdežto z iných zemí ubýva. Koncom štud. roku 1927—28 mala univerzita 33 riadných, 19 mimoriadných profesorov, 9 suplentov, 11 súkromných docentov a 14 lektorov. Záujem verejnosti o univerzitu vzrastá a práca univerzitných činiteľov stretá sa čím ďalej s tým väčším porozumením. Novozvolený rektor prof. Dr. Albert Pražák prehovoril slávnostnú reč na tema: »Zápas generácií v literatúre.« Vzletným spôsobom poukázal na to, že ako spočíva tajomstvo života, pokroku, kultúry ba všetkých ľudských hodnôt v generačnom prúde. Poválečná generácia musí usilovne pracovať, aby udržala, na mnohých miestach poškodenú, loď evropskej kultúry. Nikde nie je zapotreby toľkého generačného prúdenia ako na Slovensku. Mladým tu nastáva veľká povinnosť: nesmú sa obávať tiahnúť proti tomu čo sa prežilo. Univerzita musí byť nositeľkou kultúry, preto sa nesmie dívať do minulosti a do prítomnosti, ale do budúcnosti Nedorozumenia, ktoré sa vyskytujú, sú výslednicou zápasenia dvoch generácií. V tomto boji musia byť porazení starí. Víťazstvo mladej generácie bude počiatkom nového, čistého, spravodlivého národa.

L. K.

LITERATURA.

Przemysław Dąbkowski: Powszechna kronika historyczno-prawna za lata 1920—1925. — Lwów, nakl. redakce Pamiętnik hist.-praw. V, 1., str. 400 in 8. — Polský právni historik a univerzitní profesor ve Lvově Dąbkowski pokusil se o zajímavou publikaci, o jakéhosi průvodce po literatuře právně-historické za l. 1920—1925. Je v ni sestavena bibliografie, podány posuůky o některých významnějších dílech i sestaveny zprávy o zemřelých právních historících skoro ze všech zemí celého světa. Tím vzniká nejrůznější směsice drobných i delších zpráv a jak ani jinak není možno, jsou tyto zprávy jednou velice podrobné, jindy jen náznakové a také samozřejmě nelze vždy vyžadovati úplnost a přesnost. Na takovou práci ovšem bylo by třeba celé velké redakce a nikoliv jediného člověka, ale právě proto musíme práci Dąbkovského oceniti ve slušné míře. Co vskutku zaráží a čeho nelze odpustiti, jest, že tituly z některých našich časopisů (Čes. čas. hist., Čas. pro děj. venkova) uvádí podle německých Mitteilungen des Ver. f. Geschichte d. Deutschen in Böh. výhradně německy, ačkoliv by jistě nebylo mu nemožno ve Lvově tyto dva časopisy si opatřiti. Doufejme, že tato skutečná chyba bude příště napravena a české literatuře věnována pozornost, jaké si jistě plně zaslouží, zvláště ze země slovenské.

Bylo již naznačeno, že při takovéto práci není možno dožadovati se úplnosti. Musí dostačiti, přispěje-li tato kronika k první informaci. Právě proto, že nelze a zvláště ne jednomu pracovníku dospěti v takovéto práci k nějaké dokonalosti, bylo by asi lépe, už také proto, že podobné srovnávací bibliografie v právní historii nemají valného významu (srov. na př. bibliografii z Chile, Číny, Brasilie a p.), obmeziti se příště na některé příbuznější obory a sice jednak domácích práv (vypustiti římské a kanonické právo) a jednak i na sféry sobě blízké, jako práva zemí slovanských neb germánských. K tomu ostatně při spějí nepochybně zkušenosti získané první povšechnou kronikou historickoprávní.

Ča.

100 Jahre Johann Liebieg & Comp. Veliké průmyslové podniky světového významu vydávají často při jubilejních příležitostech slavnostní publikace o svých závodech. Tak u nás v r. 1925 Škodovy závody vydaly jubilejní publikaci u příležitosti výročí svého 25letého trvání co akciová společnost, yetos pak v srpnu vydala rovněž takovou světoznámá liberecká textilní firma Jan Liebieg a spol, na oslavu stého výročí svého založení. Tato. již po stránce zevnější skvěle vypravená knížka pěkně líčí, jak zakladatel firmy, broumovský rodák Jan Liebieg, započav svou životní dráhu jako soukenický pomocník, svým obchod-

ním geniem vybudoval podnik, který dnes prací dalších generací rodiny rozšířen, jest z předních textilních podniků světových. Zvláště liberecké továrny firmy na vlněné zboží patří k největším textilním továrnám nejen Československa, nýbrž i celého světa. Vedle toho má firma veliké bavlnářské továrny ve Svárově a okolí a v Železném Brodě. Celkem zaměstnává nyní 5.000 dělníků. Publikace tato nemá významu jen pro firmu a její obchodní přátele, nýbrž jest i částečným příspěvkem k vylíčení průmyslového vývoje našich zemí. Proto také na ni upozorňuji, ježto právě takoveto monografie jednotlivých vynikajících firem jsou cennými příspěvky pro vybudování celkového vědeckého popisu našeho národního hospodářství a jeho dějinného vývoje. Při oslavě pronesl šéf firmy pan Theodor Liebieg zajímavý a sympatický projev, v němž zdůraznil sociální funkce podnikatelovy, jež má pracovati pro blaho celku tím, že usiluje o co největší výrobu a stálý její vzrůst a rozmnožení, aby se poskytla pracovní příležitost co nejšířším vrstvám obyvatelstva a zvláště dnes tak bojovalo proti nezaměstnanosti, základní příčině všeho sociálního zla. Hlasy tyto nejsou již dnes právě mezi velkoprávními podnikateli ojedinelé. Je v tom symptom pro vývoj, v základech již Sombartem nastíněný: ve středověku jediným účelem hospodářské činnosti podnikatelovy bylo získati slušnou obživu pro sebe a svou rodinu. Kapitalismus odlučuje od osoby podnikatelovy jeho podnik, který se sám sobě stává účelem všeho hospodářského podnikání s tendencí stále se zvětšovati a rozšiřovati, při čemž podnikatel nyní slouží svému podniku. Postaviti pak vedle toho a zároveň podnik též do služeb celého národního hospodářství, hlavně k rozmnožení výroby a tím i národního blahobytu, to jest snad zvýšenou fasí dalšího hospodářského vývoje.*)

Dr. Stanislav Režný.

JUC. Rudolf Wierer: Poměr Moravy k říši římsko-německé. Brno 1928. Publikace z seminářů právnické fakulty Masarykovy university v Brně, svazek I. Nákladem právnické fakulty Masarykovy university s podporou ministerstva školství a národní osvěty, 8°, stran 39 + 1. Cena neudána. — V prvním díle své práce podává autor názory různých badatelů, kteří otázkou poměru Moravy k říši římsko-německé se zabývali. Proti vývodům Palackého, Koutného, Kalouska, Čelakovského a jiných, kteří uznávají, že tu určitý poměr závislosti byl, zejména po r. 1182, staví Bretholze s jeho »objevem« a ty, kteří s ním úplně aneb částečně v jeho názoru na poměr Moravy k říši římsko-německé souhlasili, jako Fischla, a konečně ty, kteří kriticky zdůvodnili neudržitelnost názorů Bretholzových, jako Kosse, na jehož kritice t. zv. »mocran et mocran« Wierer založil další své vývoody (srov. o Kossově práci referát v tomto časopise roč. VIII., str. 247).

Druhý díl obsahuje vlastní práci. Autor, který je odpůrcem názoru, že Morava byla bezprostředně podrobena říši římsko-německé, provádí důkaz o svém přesvědčení tak, že připomíná okolnosti, které svědčí o tom, že Morava byla podržena knížeti českému. Tak zejména okolnost, že údělná knížata moravská podržela si dědičné právo na stolec pražský, jest mu důkazem, že údělná knížata moravská zůstala v rodině panující dynastie české. Ovšem údělná knížata snažila se poměr závislosti na knížeti českém oslabiti a to se jim, tu více, tu méně, dařilo. Též vůči cizině jeví se říše českomoravská jako jeden celek a reprezentantem státu je kníže pražský. Zejména pak se jeví přímá moc knížete českého nad Moravou v založení biskupství olomouckého a v jeho osazování. Ani v rozsudku Barbarossově vydaném r. 1182 za sporu Bedřicha s Konrádem Ottou, kterým tomuto byla udělena Mo-

*) Podobné zajímavé monografické vylíčení historie závodu napsal Dr. J. Kolářik do »Hospodářské politiky« (seš. 29/30) o firmě »Fröhlich a syn« ve Varnsdorfu k jejímu 100. výročí. Jiný jubilejní spis vyšel letos o Adamovských strojárnách. (Pozn. redaktora.)

rava, nevidí autor podklad k tvrzení, že Barbarossa mu udělil Moravu jako říšské léno s titulem markrabství říše řím.-německé. Svě mínění odůvodňuje námitkami proti vládnoucímu mínění u velké většiny dějepisců. Namítá zejména, že listina o udělení titulu markrabského chybí naprosto a ani v pramenech není o ní zmínky. Těmito a podobnými námitkami v celé své práci snaží se autor odůvodniti svůj názor, že Morava nikdy bezprostředně k říši řím.-německé nenáležela.

Ke konci své práce zmiňuje se autor stručně o konsolidačních momentech Moravy a Čech, které sice s otázkou poměru Moravy k říši řím.-německé bezprostředně nesouvisí, které jsou však nezbytné k ilustraci poměrů, jak se vyvíjely mezi Moravou a Čechami.

Množství pramenů a literatury, které byly podkladem této práce, svědčí o opravdovém pochopení, se kterým se autor svého úkolu podjal. Okolnost, že tato práce vyšla ze semináře, je dokladem zájmu posluchačů a jejich snahy o vědeckém podání navržených temat. A v tomto směru je autorova práce skutečně zdařilá. Že profesorský sbor právnické fakulty Masarykovy university se rozhodl vydávati nejlepší seminární práce v samostatných publikacích nutno s radostí uvítati, neboť tím nejen se umožní přehled o publikovaných seminárních pracích, nýbrž i o práci v seminářích samých. —ma.

Dr. Karl Engliš: Zeitfragen. (Eine Reihe von Aufsätzen aus den »Lidové Noviny« in deutscher Übertragung). Rudolf M. Rohrer, Brno—Lipsko 1927.*) — Kniha obsahuje články, jež autor uveřejňoval v »Lidových Novinách«. Čtenář denních listů se na tyto články upamatuje a pokud jde o můj subjektivní dojem, musím přiznati, že obsah těchto článků na mne nyní působil větším dojmem a to proto, že v nich je obsaženo mnoho správného, což bylo potvrzeno vývojem doby. I když je těžko dáti systém denním událostem a článkům se k nim vztahujícím, přece spisovatel neopomněl ani toho a rozdělil statě s věcného hlediska na tyto oddíly: národní hospodářství — peníze, měna, úvěr — sociální politika — veřejné finance — různé.

Poválečné krise a hlavně hospodářská deprese vyvolaly ohlas po dřívější Dunajské říši. Mluvílo se tenkrát o hospodářské federaci Dunajských států. Otázka tato nikdy neusnula a byla zámkou jistých politických cílů. Autor správně uvádí, jak samostatnost politická s hospodářskou jde ruku v ruce a prohlašuje, že není možno vzdáti se suverenity z důvodů hospodářských. Nejen v otázce této, ale i v řadě dalších otázek daly pozdější okolnosti autorovi za pravdu. Byly časy, kdy se u nás mluvílo, že máme mnoho průmyslu a prohlašovalo se, že nebude možno tento průmysl udržeti. Autor tenkrát směle tvrdil, že máme sociální a hospodářský zájem na tom, aby náš průmysl byl udržen. Dnes se ovšem časy změnila a je velice příznačné, že autorovi dostalo se té cti, že pomohl uvésti náš průmysl opět do chodu, který může býti nazýváán konjunkturou. Umožnění této konjunktury: stabilisace úrokové míry t. j. ustálení poměru mezi kapitálem, a rentabilitou jeho. Jednalo se hlavně o to, aby trh kapitálový byl ožven pro případ, že nastane podnikání, které se opět dostaviti musí, jakmile bude zaručena rentabilita kapitálu. Okolnosti tyto nepodporují jenom podnikání, ale i spoření a tím zaručují tvoření kapitálu nového. Stabilisací úrokové míry zafato bylo do živého, neboť úrok stojí ve středu mezi kapitálem a spotřebitelem a jest podmínkou rovnováhy mezi oběma. Vysoký úrok, jak sám autor výslovně uvádí, působí špatně na produkci a působí vůbec protisociálně. Oživením domácího trhu peněžního je dána možnost odbourávati drahý úvěr cizí. Tak psal autor roku 1922 a šest roků potom stala se tato

*) (Poznámka redakce). Redakce ponechává referát o sbírce článků prof. Engliše až na německý její překlad a to proto, poněvadž pokládala za samozřejmé, že naši čtenáři článkům těmto věnovali již dříve pozornost. Záslouhou obětavého referenta dostává se nyní podrobného referátu o německém překladu sbírky a tím i referátu o obsahu vydání originálního.

věk skutečností. Oživení domácího trhu peněžního podporovalo příznivé utváření se stavebního ruchu a přivádí k definitivnímu rozřešení otázku bytovou vůbec.

Autor věnoval značnou pozornost otázkám měnovým, při čemž přesvědčivě uplatňoval svoje názory oproti starším teoriím peněžním. Zajímavé jest dnes konstatovati, že autor na místě zadření poloviny státovek při okolkování navrhoval 4% výpůjčku bez ohraničení pevného nahoru, jejíž výnosu by nesmělo býti používáno; dluhopisy kryly by se z výtežku dávky z majetku. Jednalo by se o výpůjčku, která by měla za účel snížení oběživo číselně s tím, že toto by se vrátilo ve formě úvěru národním hospodářství. Návrh tento padl, ačkoliv jistě nebyl špatným, neboť jednalo se tenkrát hlavně o uspořádání úvěrových poměrů a tomu hověl lépe návrh autorův než nucená půjčka 50% státovek při okolkování, neboť teorie kvantitativní se osvědčuje jedním směrem t. j. pokud se nově oběživo tiskne a do oběhu uvádí, ale jakmile se pomyslí na návrat k normálním poměrům tedy ke stabilisaci, pak jakákoliv manipulace s penězi jako platidlem na př. stažením jisté části státovek okolkováním atd. selže a hospodářský život ukáže se v celé své komplikovanosti s rozvráceným úvěrem a podnikáním.

Stejně správnými byly názory autorovy o zavedení zlaté měny a problému inflace, deflace a stabilisace. Dnes se tyto věci posuzují střízlivě, ale byly doby, kdy jsme neměli daleko k pokusům a kdy hájiti správný názor bylo nebezpečné. Viz na př. autorovu polemiku proti článku v »Přítomnosti« ze dne 3. července 1924 (pisatel podepsán značkou »cheth«). Velice zajímavým a cenným jest rozebrání polemiky dra Rašina (»Nár. Listy« 16. duben 1922) s Keynesem (The »Manchester Guardian« 6. duben 1922).

Zásada hospodárnosti dá se uplatňovati při všech problémech, které se týkají života státního a tudíž i sociálního. (Viz úvaha o školském problému). Zásada hospodárnosti uplatněná v praxi do důsledku znamená spravedlnost vůči všem vrstvám, neboť otázka sociální není jenom otázkou dělnickou, nýbrž za jistých okolností mohou poměry živnostníků a vůbec podnikatelů býti příčinou různých sociálních opatření ku prospěchu těchto tříd a tedy i celku. Východiskem sociálních úvah byl autorovi systém vybudovaný na zásadě soukromého vlastnictví a to proto, že jest daleko lepším předpokladem v produktivním ohledu, než-li jakýkoliv jiný system. Z tohoto hlediska autor porovnává zápas mezi kapitálem a prací, který jest vlastně zápasem o stávající společenský řád. Podíl kapitálu na výnosu národní práce může býti snížen podle autora: intensivním šetřením širokých vrstev, snížením úrokové míry, zvýšením výkonnosti (racionalisace!). Důsledek je pak stoupání blahobytu v nejširších vrstvách.

Ovšem zásady výše uvedené neplatí jenom pro stát, nýbrž i pro ostatní svazy, které mají podíl na hospodářství veřejném. V dnešní době právě prožíváme krizi, která má vésti ke stabilisaci hospodářství samosprávných korporací. Zde tedy jediné není vývoj ukončen a doufejme, že přinese brzy dobré výsledky. Blahobyt ve státě znamená uplatnění hospodárnosti všemi směry, tudíž i také snížením podílu na výnosu práce osob neproduktivně činných a ekonomisací veřejné správy vůbec.

Shrme-li, jest nutno prohlásiti, že kniha má cenu: národohospodářskou, historickou a žurnalistickou, neboť dotýká se problémů národohospodářských v nejširším slova smyslu s opravdovou znalostí věci; dále jest historickým dokumentem o našem poválečném hospodářském vývoji. Svoji srozumitelností obsahovou a konec konců bezpříkladně slušným a při tom britkým polemickým tónem, pokud jde o obhájení názorů autorových proti odpůrcům, jest přímo klasickým dokumentem žurnalistickým a ukazuje čtenáři, jak autor bojoval o uplatnění svého názoru.

Dr. Frant. Šlemr (Most).

Em. Rád! Krise inteligence. Nákladem Akademické YMCY v Praze. Cena 2.— Kč. — Základní myšlenka Rádlova spisu je tato: Cílem veškerého lidského snažení je štěstí. Inteligent t. j. člověk mo-

rální a vzdělaný pak nachází štěstí jen v životě jednoduchém a pokojném, který je povznesen nad denní starosti. Politika, stát, snahy sociální, technika, bohatství jsou jen prostředky k docílení toho stavu. Dnešní inteligence je však zmaterialisována (o čemž svědčí název »duševní pracovník«, vyplývající z Marxovy materialistické filosofie), nechce být duševním vůdcem národa, tíhne k stavovství, věci světské jako je právě politika, technika atd. jsou jí účelem. — Zásadní chybou Rádlovou je, že, ačkoliv rozeznává zpočátku správně intelektuální inteligence a inteligenci živičí se na základě školního vysvědčení, neprovádí toto rozlišení do důsledku; k tomu přistupuje ještě pochybená historická perspektiva (názor o posláni katolické církve ve středověku). Nelze se tedy — přes správnou základní myšlenku — připojit k jeho vývodům
K. Čakrt.

Dr. Karel Kadlec: Dějiny veřejného práva ve střední Evropě. Praha. — Nákl. vlast. — 1928. — Čtvrté vydání str. 514 in 8. — Uvážíme-li, že od r. 1920, kdy vyšlo první vydání práce Kadlcovy, do 8 let se jeví potřeba vydat vydání čtvrté, je to samo sebou zřejmým úspěchem díla. Třebas nové vydání skoro se shoduje s vydáním předešlým až na změny i autorem uváděné, jako pokud šlo o povahy říše francké a o počátky soudu podkomořského v Čechách, přece nutno s údivem se pozastavit nad rychlým sledem nových vydání. Že vydání autor nemění, je zřejmým důkazem, že toto jeho dílo bylo jím pracováno nejlepšími jeho silami a že tu jde o autorovo dílo vrcholné. Zřejmě se liší toto nové vydání, a to ve svůj prospěch, značně lepší grafickou úpravou. — Post scriptum: Zpráva tato byla napsána náhodou právě v den úmrtí prof. Kadlce. Vydání čtvrté tím ovšem ještě stoupá v ceně, protože je to osudově i poslední úprava autorova. Ča.

Josef Beránek: Lhůty k uplatňování mzdových nároků zvláště za práci přes čas a podle §§ 1154 b) a 1155 obč. zák. Nákladem Knihovny sociální praxe v Praze, 1928, 8°, stran 134, cena není označena. — Autor probírá nejprve ustanovení obč. zák. o promlčení, zabývá se ustanoveními novely z r. 1916 v tom směru i odsunutím tříleté promlčení lhůty válečnými a poválečnými poměry. V části o pracovní době a o mzdě za práci přes čas pojednává o délce pracovní doby, o pracovních přestávkách o pojmu mzdy, o platu za práci přes čas a o důvodech, pro které se zahrnuje práce přes čas. Autor zabývá se též výkladem §§ 1154 b a 1155 obec. zák. obč. i obdobnými ustanoveními připravovaného návrhu nového občanského zákoníka. Ku konci své práce zmiňuje se autor o praxi uplatňování mzdových pohledávek.
Dr. Jindřich.

Brig. gen. Kamil Holý, Žižka strateg. Kritické úvahy o jeho tázání. — Praha. 1928. Vojenský archiv a museum. Spisy I. 2. str. XVI.—94 in—8., 1 vyobraz. a 18 náčrtů. — Studie generála Holého nás zajímá s hlediska politického. Autor uvádí, že řádný voják, strateg a taktik musí býti i dobrým »politikem«, t. j. nezačínati válku a boj bez příčiny, naléztí naopak pravou chvíli a také vycítili, kdy je třeba skončiti. V těchto studiích o Žižkových činech se podařilo ukázati, že byl to první právě Žižka, jemuž tyto moderní vlastnosti vojévůdcovské musíme přiznat. Výklady Holého v tomto smyslu (srov. i zajímavou poznámku na str. 72. o řádě Žižkově) jsou zcela jasné a nevdí nám jejich rozptýlení mezi výklad vojenský, jež někdy se dává strhnouti citovou stránkou. Z předmluvy, kde zřejmě naráží ostře na poslední práci Pekařovu, je vidno, jak špatně byla pochopeána kritika díla Pekařova.
Ča.